

Bolvári-Takács Gábor

Könyvek bűvöletében

Elemzések, bírálatok, kritikák

Zempléni Múza
Sárospatak, 2015

Eltúrtem, hogy az öregek berázzák nekem a centit, sőt, egyiküknek bulafon tokot is adtam az obsitjához. Jelentem, '87-ben leszereltem. Remélem, nem látom többé az emkieget sem! Kérek engedélyt!”

Aki esetleg nem értené az előbbi jelentéstételt, az feltehetően nem volt katona. Ám így is könnyedén „lefordíthatja” a szöveget Kis Tamás remekbeszabott munkájának segítségével, amelynek címe: *A magyar katonai szleng szótára (1980–1990)*. A kötet a Jakab László által szerkesztett, a *KLTE Magyar Nyelvtudományi Intézetének kiadványai* sorozat 60. számaként látott napvilágot, és aki siet, még kap belőle a KLTE főépületének büféje melletti könyvárúsnál. 100 forint igazán nem sok a mintegy 3000 szócikkért, és a mindenre kiterjedő bevezető tanulmányért, amely – történeti össze függésbe ágyazottan – bemutatja a szóalkotások módjait, és csoportosítja az állandósult mondásokat is. A szótár nem szemérmes: a trágárabb szavak, kifejezések – mint a katonai lét állandó velejárói – valóságghűen szerepelnek benne.

A szerző a kötet anyagát 1981-ben kezdte el gyűjteni, de munkájához felhasználta más hasonló tárgyú kéziratot dolgozatokat és szójegyzékeket is, sőt nemzetközi összehasonlítási pontokat is felkutatott. Ezzel a következetességgel sikerült gyakorlatilag az egész országról átfogó képet alkotnia, hiszen Debrecenről Zalaegerszegig, Rétságától Kalocsáig 55 laktanya katonai szlengje szerepel a szótárban, azaz nemcsak a mindenhol elterjedt kifejezések, hanem a helyi sajátosságok is. A kötet összeállításakor Kis Tamás az értelmező szótárak általános szerkesztési elveit követte, így könnyen kezelhető és áttekinthető kézikönyv született. S bár szerzője hangsúlyozza: mindez csak előmunkálat egy majdani átfogó magyar szlengszótárhoz, a mű, kerek egészként, önmagában is megállja a helyét.

Hogy kinek ajánlom olvasásra a magyar katonai szleng szótárát? Akik voltak katonák, azoknak azért, akik lesznek, azoknak ezért, s akik nem voltak és sosem lesznek, azoknak azért. Egyszóval: mindenkinek, aki, jót akar nevetni. Mert ezen (utólag pláne) csak röhögni lehet.

Kis Tamás: A magyar katonai szleng szótára²⁴

„Parancs, Takács alhónvéd! Száselvtárs kérek engedély! Jelentem, '86-ban, mint kopasz gyógyegér tápos, bevonultam Zegre. A keltetőben megtanultam stokizni. Utána nyúl lettem, mégpedig bulafonos. Jelentem, cséemós vezényelt nem voltam, csupán kiszminiszter a zépolháirodán, de nem piros telefonosként, sőt az egyes alól sem menttek fel! Egy jobb oldali atomvillanáskor pl. Horváth hédéggyé harc-hoz küldött a pocsoljában, mert nem zárkóztam az átjáróra. Jelentem, eüszabit vagy kákát nem tudtam kikavarni, a gyenguszon is csak egyszer jártam, amikor mengele betömte a fogamat. Igaz, nem csellóztam, és ügyalba is csak egyszer tettem, de nekem is csak dzsuvás szalámi jutott, néha gyíkhús és lónyal. Jelentem, emzárolt csepzonokhoz nem nyúltam, straszerekkel nem barátkoztam. Palánkbérletem nem volt.

²⁴ Kis Tamás: *A magyar katonai szleng szótára (1980–1990)*. KLTE BTK Magyar Nyelvtudományi Intézet, Debrecen, 1991.